

Vergaderjaar 2016–2017

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 421

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 juni 2017

Het Verenigd Koninkrijk is in korte tijd meerdere malen getroffen door een terroristische aanslag. Aanslagen op willekeurige voetgangers, passanten en concertbezoekers die een leuke avond voor ogen hadden. Nederlanders van verschillende leeftijden, achtergronden en gezindten hebben hun afschuw uitgesproken over deze daden. Zeker wanneer een land in aanloop naar democratische verkiezingen wordt geconfronteerd met dergelijk geweld, vraagt dit om solidariteit, vastberadenheid en een rotsvast vertrouwen in onze gedeelde democratische normen en waarden.

Uw Kamer heeft op 6 juni jl. verzocht om een reactie op de maatregelen zoals deze door premier May zijn uitgesproken op 4 juni jongstleden (Handelingen II 2016/17, nr. 83, Regeling van werkzaamheden). Tevens is verzocht om een reflectie op de implicaties van deze aanslagen voor het dreigingsbeeld en de aanpak van terrorisme. Met deze brief kom ik mede namens de Minister-President en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, tegemoet aan het verzoek van uw Kamer.

Dreigingsbeeld

De ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk worden met grote alertheid door de betrokken diensten gevolgd en bezien op consequenties voor Nederland. De aanslagen in het Verenigd Koninkrijk onderstrepen het complexe karakter van de dreiging. We hebben te maken met verschillende soorten terroristen, die meerdere aanslagmethoden gebruiken en die hun pijlen richten op een verscheidenheid aan doelwitten. De aanslagen zijn deels goed voorbereid, deels amateuristisch. Deze veranderlijkheid draagt bij aan een breed gevoeld onbehagen dat de dreiging uit elke hoek kan komen. In het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland 45 (DTN 45) van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) zijn de recente aanslagen in het Verenigd Koninkrijk meegewogen. Om tegemoet te komen aan de wens van uw Kamer om het DTN 45 te betrekken bij het plenair debat is de publicatie-

datum van het DTN vervoegd. Het DTN 45 zal op 23 juni aan uw Kamer worden verzonden.

Brede aanpak

Het huidige dreigingsbeeld vraagt om een voorzetting van een brede benadering van terrorismebestrijding. Met de uitvoering van het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme zijn de basisstructuren en randvoorwaarden voor de Nederlandse aanpak van terrorisme in lijn gebracht met de huidige hoge dreiging.¹ Het kabinet heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in inlichtingencapaciteit, in bewaken en beveiligen, in preventie en in internationale samenwerking. Vroegtijdige signalering van gewelddadig extremisme en tijdige onderkenning van de dreiging die van terrorisme uitgaat, staan hierbij centraal. In Europees verband is de samenwerking versterkt door de realisatie van het Counter Terrorism Group (CTG)-platform en de EU Routekaart voor het verbeteren van informatie-uitwisseling op het gebied van rechtshandhaving, terrorismebestrijding, grensmanagement en migratie. De Europese lidstaten bereiden zich momenteel voor op de implementatie van de passenger name record (PNR)-richtlijn 2016/681, waarmee reisbewegingen van terroristen en zware criminelen en hun netwerken geïdentificeerd kunnen worden. Het Nederlandse wetsvoorstel is momenteel in voorbereiding en zal spoedig aan uw Kamer worden aangeboden.

De afgelopen jaren zijn de bestuurlijke bevoegdheden uitgebreid. De inwerkingtreding van de Tijdelijke wet Bestuurlijke Maatregelen terrorismebestrijding (Kamerstuk 34 359) maakt preventief optreden mogelijk door de oplegging van een uitreisverbod, meldplicht, gebiedsverbod, of contactverbod. De strafrechtelijke bevoegdheden zijn op orde en worden doorlopend tegen het licht gehouden om te voorkomen dat op cruciale momenten wettelijke bevoegdheden zouden ontbreken. Op basis van de inzet van deze bevoegdheden worden personen daadwerkelijk veroordeeld voor terroristische misdrijven. De nieuwe Wet op inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Kamerstuk 34 588) brengt de bevoegdheden van de betrokken diensten in lijn met de huidige technologische ontwikkelingen. Deze wet wordt op 11 juli a.s. behandeld in de Eerste Kamer

De recente aanslagen in het Verenigd Koninkrijk passen binnen de dreigingsanalyse die aan de Nationale Contraterrorisme-strategie ten grondslag ligt en waarover uw Kamer in de zomer van 2016 is geïnformeerd.² De nationale CT-strategie hoeft niet te worden herzien naar aanleiding van de gebeurtenissen in het Verenigd Koninkrijk. Wel tonen de recente aanslagen het belang om te blijven reflecteren op de aanpak, de uitvoering en de bevoegdheden van de betrokken diensten. Dit betekent investeren in het adaptief vermogen van alle organisaties die bij de bestrijding van extremisme, terrorisme en de gevolgen daarvan betrokken zijn. Deze kritische blik is cruciaal voor terrorismebestrijding. Alleen wanneer wij in staat zijn te anticiperen op de toegenomen complexiteit en veranderlijkheid kunnen wij onze maatschappij en democratie blijven beschermen.

¹ Het Actieprogramma wordt deze zomer afgerond. Tijdelijke maatregelen worden hiermee structureel gemaakt, en kennis en ervaring wordt geborgd. Het Actieprogramma wordt geëvalueerd door de Inspectie V&J. Het evaluatie rapport en een bijgaande beleidsreactie worden op korte termijn aan uw Kamer aangeboden.

² Kamerstuk 29 754, nr. 391.

Toespraak Premier May

1. Bestrijden extremistische interpretaties van de islam

Premier May doet een oproep tot een preventieve inzet die gericht is op het tegengaan van extremistische interpretaties van de islam. De jihadistische beweging waar May naar verwijst, vormt een prominent onderdeel van de dreigingsbeelden zoals we die in Nederland sinds 2005 beschrijven in de DTN's. Het is een brede beweging waarbij de leden zich doorgaans afkeren en afzonderen van hun omgeving die daardoor grip op hen verliest. Deze jihadistische beweging tracht individuen ertoe te bewegen zich over te geven aan een geperverteerde vorm van de islam. Het uitdragen en verdedigen van onze democratische rechtsstaat is een belangrijk wapen tegen het extremistische geluid. Het is van groot belang dat diegenen die deze vorm van extremisme bestrijden zich gesteund voelen door de rechtstaat. Verbetering van het handelingsperspectief is een blijvend punt van aandacht. Het kabinet investeert hierin door het verder uitbouwen van het kennisniveau van het lokaal bestuur in de omgang met gewelddadig extremisme en antidemocratische bewegingen, het bieden van handelingsperspectief en het verhogen van de weerbaarheid van gemeenschappen. Professionals, ouders en imams worden door voorlichting en training in staat gesteld om jongeren te begeleiden in het weerbaar maken tegen extremistische idealen.

2. Internationale aanpak extremistische propaganda online

Premier May wijst met recht op het belang van een internationale aanpak van extremistische online propaganda. Extremistische propaganda kan radicaliseringsprocessen voeden en een katalysator vormen voor personen die voornemens zijn een aanslag te plegen. Het tegengaan van online extremistische propaganda en de invloed die dit heeft op personen in Nederland berust op een integrale brede aanpak gericht op het ondermijnen van aanbod enerzijds en het weerbaarder maken en houden van kwetsbare groepen anderzijds.

De overheid werkt op nationaal en internationaal niveau aan het tegengaan van de verspreiding van (illegale) extremistische propaganda. Om net als enkele andere Europese landen te beschikken over een operationele unit zal de politie vanaf september 2017, in aanvulling op de huidige inzet, actief strafbare jihadistische en/of extremistische content opsporen en voor verwijdering doorgeven aan internetbedrijven. Hiertoe is de Internet Referral Unit (IRU NL) opgericht. De IRU NL werkt samen met de IRU's van Europol en van andere landen. Daarnaast kan de IRU door haar specialistische kennis een bijdrage leveren aan strafrechtelijk onderzoek naar de verspreiders van strafbare content. Daarnaast vinden er op verschillende niveaus regelmatig gesprekken plaats tussen de Europese Commissie, de EU lidstaten en de grote internetbedrijven zoals Facebook, Google, Microsoft en Twitter over de aanpak van extremistische content online. Samenwerking met en het nemen van verantwoordelijkheid door de private sector staan hierbij centraal.

Naast het tegengaan en verwijderen van content bestaat de aanpak van extremistische propaganda uit het ondersteunen en faciliteren van tegengeluid. De Nederlandse overheid faciliteert en steunt alternatieve, positieve boodschappen door personen en/of organisaties die geloofwaardig zijn voor de doelgroep. Zo is een fonds ingesteld voor het scouten van initiatieven in het maatschappelijk middenveld en is een project opgestart voor het bevorderen van digitale weerbaarheid. Binnen de Europese Unie steunt het European Strategic Communications Network tegengeluid campagnes en kennisuitwisseling.

3. Aanpak «ungoverned spaces» extremisten

Premier May vraagt aandacht voor «ungoverned spaces», zowel online als offline, waar terroristen vrij kunnen trainen, rekruteren of hun boodschap verspreiden. Een internationaal gedragen strategie zal nodig zijn om een gedegen antwoord te kunnen bieden op deze problematiek. Hoewel ISIS in Irak en Syrië onder druk staat, behoudt de terroristische groepering nog steeds een belangrijke uitvalsbasis in het afgelegen Iraaks-Syrisch grensgebied. De anti-ISIS coalitie verwacht dat ook in 2018 nog militaire acties tegen ISIS nodig zullen zijn. Nederland houdt in haar nationale en internationale aanpak rekening met diverse scenario's, zoals druppelsge- wijze terugkeer, het ondergronds gaan en/of elders hergroeperen en in nieuwe gedaante verschijnen van ISIS en ISIS gelieerde strijdgroepen. Ook zal een internationaal gedragen strategie oog moeten hebben voor de opbouw van instituties in landen als Irak en op termijn in Libië en Syrië, alsook het voorkomen van het ontstaan van nieuwe terroristische groeperingen. Tijdens de coalitie bijeenkomst op 11–13 juli a.s. in Washington zal er bijvoorbeeld worden gesproken over de strategie en concrete (stabilisatie)behoefte voor post-ISIS Raqqa. Daarnaast blijft Nederland ook in het Global Counter Terrorism Forum (GCTF) zich inzetten voor langdurige bestrijding van terrorisme wereldwijd onder andere om bevolkingen en autoriteiten in landen waar safeplaces zijn, weerbaarder te maken tegen radicalisme en terrorisme. Ook is Nederland in het buitenland, samen met andere donoren, actief om lokale capaciteit op te bouwen om radicalisering en terrorisme tegen te gaan.

De afgelopen jaren is in Nederland geïnvesteerd in kennis over radicalise- ringsprocessen onder professionals (o.a. van wijkagenten en jongeren- werkers en in scholen), in meldstructuren en in lokale netwerken van sleutelfiguren. Deze inzet is er mede op gericht te voorkomen dat in Nederlandse steden ondermijnende enclaves kunnen ontstaan en te bewerkstelligen dat hierop vroegtijdig door lokale professionals kan worden geïntervenieerd. Tussen betrokken gemeenten, departementen en diensten vindt voortdurend overleg plaats om te bezien of zij een juist beeld kunnen blijven vormen van radicaliseringsprocessen en of zij in staat zijn om alert en adequaat te reageren op signalen.

4. Kritische blik contraterorisme strategie en uitvoeringskracht

Premier May wijst op de noodzaak van een doorlopende kritische blik op de eigen contraterorisme strategie. Deze visie deel ik volledig en dit is dan ook een wezenlijk onderdeel van de Nederlandse Nationale Contraterorisme-strategie. Zoals reeds gesteld is het van belang om te blijven reflecteren op de aanpak, de uitvoering en de bevoegdheden van de betrokken diensten, en na iedere aanslag en trend die wordt gesigna- leerd in het DTN te bezien of aanpassing van beleid nodig is. Deze kritische blik is essentieel voor een effectieve terrorismebestrijding die anticipeert op de voortdurend veranderende dreiging.

Tot slot

Onze investeringen in maatregelen en mankracht zijn geen garantie dat in Nederland geen aanslag zal worden gepleegd. Dat mag echter niet leiden tot verkramping, noch bij de overheid noch binnen onze samenleving als geheel. Het is zaak koers te houden aan de hand van onze ijkpunten zoals de Nationale Contraterorisme-strategie en onze brede integrale benadering. Onze professionals werkzaam op het terrein van contraterro- risme worden zo goed mogelijk in staat gesteld om adaptief te reageren en weerwoord te blijven geven op de complexe en veranderlijke terroris- tische dreiging waarmee wij als samenleving worden geconfronteerd. Het

is onze gezamenlijke opgave om de weerbaarheid van de Nederlandse samenleving hoog te houden en niet toe te geven aan extreem gewelddadige groeperingen die uit zijn op verdeeldheid, polarisatie en nog meer geweld.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
S.A. Blok